

Bra måste bli bättre

DAGENS SKOLA OCH HUR DEN KAN BLI BÄTTRE

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Bra måste bli bättre

DAGENS SKOLA OCH HUR DEN KAN BLI BÄTTRE

Upplysningar om innehållet:

Malin Annergård Pierrou, malin.pierrou@skl.se

J. Henrik Bergström, henrik.bergstrom@skl.se

Daniel Berr, daniel.berr@skl.se

Helena Bjelvenius, helena.bjelvenius@skl.se

Joakim Feldt, joakim.feldt@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2010

ISBN: 978-91-7164-556-2

Illustration/foto: Casper Hedberg

Produktion: forsbergvonessen

Tryck: Ljungbergs Tryckeri

Förord

Skolan berör alla.

Vi vet att det knappast går att beskriva skolan på ett sätt som gör att alla känner igen sig och håller med. Uppfattningar och åsikter om skolan är många och olika.

Det finns också många myter om skolan. Det handlar om skolans kvalitet, resultat och resurser. Problem på enskilda skolor lyfts fram som generella exempel på problem för hela den svenska skolan.

Faktum är att situationen i svensk skola är mycket bättre än den bild som ofta målas upp i debatten. Det gäller inom flera områden:

- › Allt fler elever i grundskolan uppnår målen i alla ämnen
- › Allt fler gymnasieelever fullföljer sin utbildning
- › Svenska elever är tryggare än elever i många andra länder
- › Klasserna i grundskolan har i snitt färre än 24 elever
- › Lärartätheten har ökat de senaste tio åren
- › Specialpedagogerna i grundskolan har de tio senaste åren femfaldigats

Därmed inte sagt att vi sopar problemen under mattan. Tvärtom. Alla elever ska nå skolans alla mål och få med sig nödvändiga kunskaper och färdigheter ut i vuxenlivet.

Byt fokus!

Det behövs höga krav på att skolan ska klara sitt uppdrag. Om eleverna inte klarar målen är det skolan som måste jobba annorlunda. Det gäller att ständigt söka nya vägar samt finna lösningar i det som forskningen visar gör skillnad.

Det viktigaste för en bättre skola är inte mer pengar eller fler lärare. Mer angeläget är att eleverna har tillgång till skickliga lärare. Rektor har här en central roll i att leda lärarnas pedagogiska arbete, lyfta fram bra lärare och ständigt utveckla lärarnas kompetens.

Fokus såväl i skolan som i debatten behöver flyttas från resurser och kvantitet till resultat och kvalitet. Svensk skola har goda resurser, lärartätheten är hög och klasserna är i allmänhet inte stora.

Utifrån forskning om framgångsrika skolor och skolkommuner kan vi självkritiskt fråga om det varit klokt när många kommuner under de senaste tio tjugo åren prioriterat att öka lärartätheten. Kanske hade det varit bättre för skolan om vi istället satsat mer på lärarkompetens och högre lön?

Trycket i samhället på hög lärartäthet har visserligen varit starkt, men det finns mycket lite forskning som visar att mindre klasser eller fler lärare automatiskt skulle leda till bättre resultat för eleverna. En mindre skicklig lärare lyckas inte oavsett om det finns 25, 20 eller 15 elever i klassen. Trots detta är det vanligt att en skola med hög lärartäthet bedöms vara bra och en skola med lägre lärartäthet bedöms vara sämre.

Ett avtal för bättre resultat

Förutsättningarna för att lyfta skolans resultat ytterligare är bättre än på länge. I och med det nya avtal som slutits mellan SKL och lärarorganisationerna har alla som är verksamma inom skolan – rektorer och lärare, arbetsgivare och fackliga organisationer – nu möjligheten och ansvaret att gemensamt använda avtalet för att skapa en ännu bättre skola för eleverna.

Det hänger på lärarens skicklighet hur väl eleverna klarar skolan. Samtidigt känner många lärare stress. Läraravtalet ger möjlighet att satsa på att utveckla och organisera lärarens olika kompetenser så att de på bästa sätt möter elevernas behov.

Nya lokala arbetstidsavtal kan ge skolledning och lärare mer gemensam tid för att diskutera skolans uppdrag och resultat samt utmana traditioner och förlegade synsätt. Avtalet ger också en möjlighet för ledningen att skapa en jämnare arbetsbelastning för lärarna.

Också de förtroendevalda behöver ha höga och uthålliga ambitioner. I samverkan med förvaltning och rektor behöver ansvariga politiker sätta tydliga mål och ta reda på hur det går.

Förtroendefulla relationer och respekt är grundläggande för att alla ska dra åt samma håll och fokusera på resultaten. Utan denna insikt är risken större för dåliga relationer som stjälar energi från det viktiga. Det nya läraravtalet ger möjligheten att satsa på bättre relationer.

I arbetet med att utveckla skolan är det viktigt att utgå från en så korrekt och nyanserad verklighetsbild som möjligt. Med rapporten *Bra måste bli bättre* ger vi en beskrivning av läget i skolan. Våra källor är bland annat Skolverket, Statistiska centralbyrån, OECD och egna rapporter. Vi presenterar också resultaten av en enkätundersökning som drygt 1 300 rektorer deltagit i.

Vår förhoppning är att *Bra måste bli bättre* ska inspirera alla som vill förbättra skolan. Inte minst med tanke på de många och stora reformer som skolan är inne i är det angeläget att kunna tänka nytt.

Skriften har tagits fram av Martin Holmberg (projektledare), Malin Annergård Pierrou, J. Henrik Bergström, Daniel Berr, Helena Bjelvenius och Joakim Feldt.

Stockholm i juni 2010

Håkan Sörman
VD, Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

- 7 **Skickliga lärare viktigare än mer pengar**
- 7 Färre än 24 elever i klassen
- 9 Lärartätheten har ökat
- 10 Möjligheterna till extra stöd ökar
- 11 Mycket pengar till skolan
- 13 Geografi bakom skilda kostnader
- 14 Färre lärare och bättre resultat i fristående skolor
- 15 Leder mer resurser till bättre resultat?

- 17 **Bra resultat räcker inte**
- 17 Flera resultat har förbättrats
- 19 Likvärdig betygsättning en utmaning
- 19 Bra på läsförståelse men sämre på matematik
- 20 Eleverna trivs och är trygga
- 21 Mobbning är ett allvarligt problem
- 22 Stressen har inte ökat
- 23 Elevernas bakgrund behöver inte spela roll

- 25 **Tänk nytt!**
- 25 Utgå från eleverna
- 26 Alla elever ska ha skickliga lärare
- 28 Ta ledningen på allvar
- 30 Organisera för bättre arbetsmiljö
- 32 Jobba på relationerna

- 34 **Referenser**

Skickliga lärare viktigare än mer pengar

Skolklasserna i Sverige är klart mindre än vad den allmänna debatten ger sken av. Innan SKL frågade landets rektorer fanns ingen tillförlitlig statistik över vare sig klassernas eller undervisningsgruppernas storlek. Nu vet vi att en majoritet av eleverna går i skolor där klasserna har färre än 24 elever. Även lärarnas nöjdhet med klassernas storlek har förbättrats över tid. Parallellt med detta satsas det betydligt mer på skolan idag än för tio år sedan. Det har exempelvis aldrig funnits så många specialpedagoger som idag.

Färre än 24 elever i klassen

Genomsnittsklassen i grundskolan har färre än 24 elever. Det uppger två tredjedelar av de 1300 rektorer som svarade på SKL:s enkät. En tredjedel anger färre än 21 elever per klass i genomsnitt. Endast 8 promille av rektorerna anger att klasserna består av 30 elever eller fler.

I gymnasieskolan är klasserna något större, men även här anger drygt 60 procent av rektorerna att klasserna på deras skolor har färre än 24 elever i genomsnitt. Var femte gymnasierector anger att klasserna består av 27 elever eller fler. Motsvarande siffra för grundskolan är 7 procent.

SKL:S REKTORSENKÄT

Under våren 2010 genomförde SKL en undersökning bland rektorer för kommunalt drivna grundskolor och gymnasieskolor. Totalt 1300 rektorer besvarade 25 enkätfrågor om bland annat klasstorlek, undervisningsgrupper och undervisningstid.

Rektorerna fick även lämna synpunkter på hur de bedömer att ett arbetsavtal, enligt de modeller som nu är möjliga att teckna, kan påverka sådant som elevernas resultat, lärarnas arbetsbelastning, lärarnas tid med eleverna och tiden för efterarbete och planering.

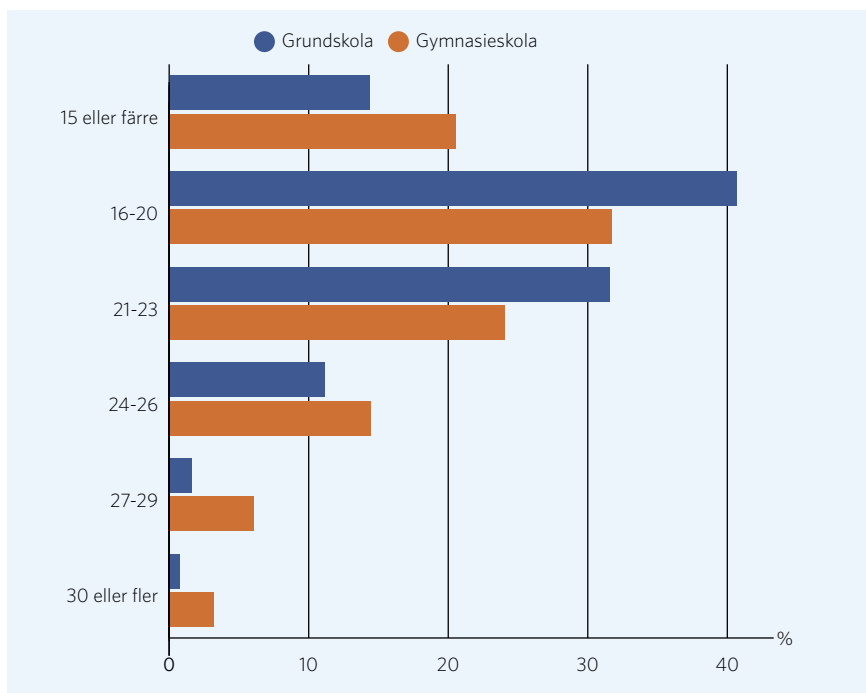

Dessutom består den genomsnittliga undervisningsgruppen i grundskolan av färre än 21 elever. Det beror på att eleverna många gånger har tillgång till fler än en lärare eller att klassen delas in i mindre grupper. Endast 13 procent anger att undervisningsgrupperna består av 24 elever eller fler (se figur 1).

Enligt nio av tio rektorer förekommer det att andra pedagoger arbetar med barnen i en undervisningsgrupp samtidigt som huvudläraren. Drygt 40 procent säger att det förekommer ofta eller alltid.

Även i gymnasieskolan är undervisningsgrupperna mindre än klasserna. Drygt hälften av rektorerna i gymnasieskolan anger att den genomsnittliga undervisningsgruppen består av färre än 21 elever. Endast tre procent av rektorerna svarar att grupperna i genomsnitt består av 30 elever eller fler.

FIGUR 1. Hur många elever i genomsnitt undervisar en lärare på din skola vid ett undervisnings-tillfälle?

Källa: SKL

Lärartätheten har ökat

De senaste tio åren har lärartätheten ökat i svensk grundskola. Samtidigt har antalet lärare i skolan minskat, som en följd av att antalet elever är betydligt färre idag än för tio år sedan.

Sedan läsåret 2003/04 har grundskoleeleverna blivit 150 000 färre, vilket är en minskning med 15 procent. Samtidigt har antalet tjänstgörande lärare, trots den ekonomiska krisen, inte minskat med mer än drygt 10 procent. Det gör att lärartätheten har ökat. Ökningen av lärartätheten började innan elevminskningen satte fart i slutet av 1990-talet.

Mellan åren 2001 och 2008 var lärartätheten i gymnasieskolan mer eller mindre oförändrad för att minska något under 2009.

FIGUR 2. Antal lärare (heltidstjänster) per 100 elever i grundskolan och gymnasieskolan

År	Grundskola	Gymnasieskola
1999	7,6	7,8
2000	7,6	7,9
2001	7,8	8,1
2002	7,9	8,2
2003	8,0	8,2
2004	8,0	8,1
2005	8,1	8,1
2006	8,3	8,1
2007	8,3	8,1
2008	8,4	8,1
2009	8,2	7,9

Källa: Skolverket

Lärarna mer nöjda
med klassernas
storlek.

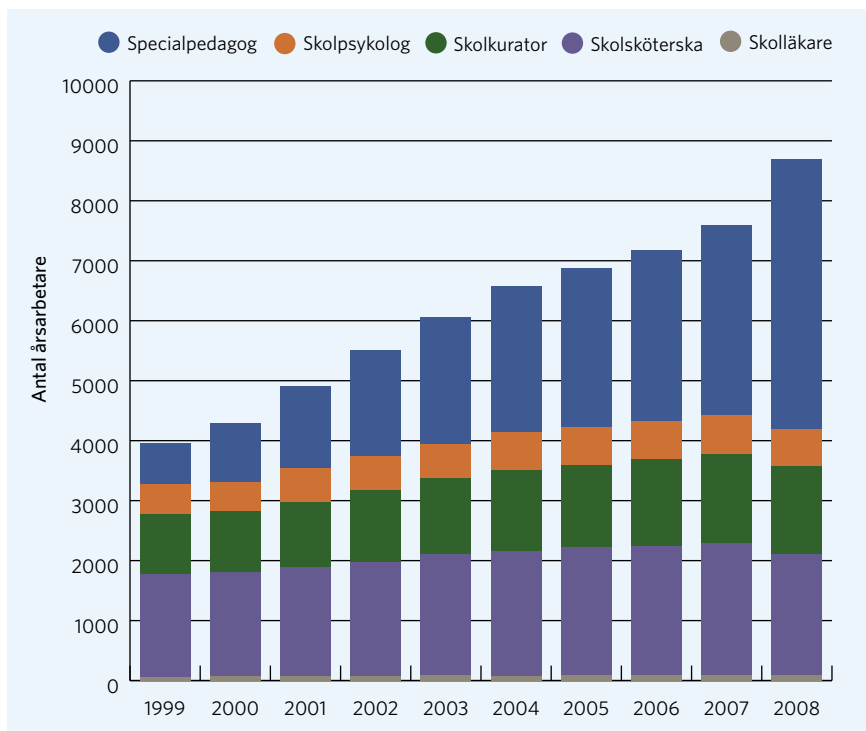
Den höga lärartätheten för med sig att lärarna generellt sett har färre elever att undervisa idag än i början av 2000-talet. År 2009 ansåg 62 procent av lärarna att storleken på klasserna och undervisningsgrupperna var mycket bra eller bra. Det är en ökning med nästan 20 procentenheter jämfört med år 2000, visar Skolverkets rapport *Attityder till skolan*.

Möjligheterna till extra stöd ökar

De personalgrupper som ökat mest i svensk skola tillhör elevhälsan. Exempelvis har antalet skolsköterskor i kommunala skolor ökat med 21 procent och antalet skolkuratorer med 36 procent mellan 2001 och 2008. Detta samtidigt som antalet elever i grundskolan har minskat kraftigt. Särskilt tydligt märks den kraftiga satsningen på specialpedagoger. Sedan 1999 har antalet specialpedagoger mer än femdubblats – från 700 till nära 4 500 årsarbetare (se figur 3). En specialpedagog arbetar med elever som av olika anledningar behöver extra hjälp i skolan.

FIGUR 3. Personal inom elevhälsan i kommunala skolor 1999–2008

Källa: SKL (På grund av nya sätt att beteckna elevhälsans personal måste statistiken tolkas med försiktighet. Utöver grupperna ovan fanns 2008 drygt 5 200 speciallärare i de kommunala skolorna.)

En personalgrupp som inte ökat på samma sätt är elevassistenterna som från strax under 8 700 år 2000 blivit drygt 8 800 år 2008. Kommunerna har således prioriterat att satsa mer på utbildad personal inom elevhälsan framför elevassistenter.

Även ökningen av extra stöd märks i skolan. Undersökningen *Attityder till skolan* visar att 2009 var det 47 procent av lärarna som ansåg att elevernas möjligheter till extra stöd var mycket eller ganska bra jämfört med 23 procent 1997. Samtidigt har andelen lärare som upplever att elevernas möjligheter att få extra stöd är dåligt eller mycket dåligt minskat från 56 till 33 procent.

Mycket pengar till skolan

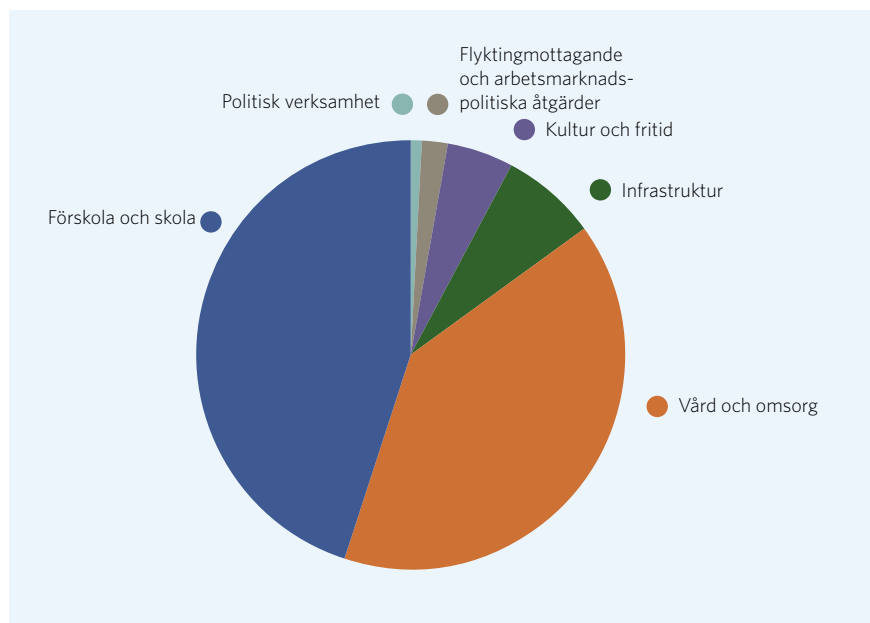
Totalt satsar Sverige 6,3 procent av BNP på utbildning medan OECD:s genomsnitt är 5,7 procent. Blott sex OECD-länder satsar mer än Sverige.

Som framgår av figur 4 går i snitt nära hälften av kommunernas budget till skola och förskola, inklusive fristående förskole- och skolverksamhet.

Svensk skola, från förskola till vuxenutbildning, kostar omkring 200 miljarder kronor per år. För huvuddelen av kostnaderna står grundskolan, cirka 80 miljarder kronor, förskolan, cirka 50, och gymnasieskolan, nästan 40 (se figur 5). Mellan hälften och drygt två tredjedelar av kostnaden är personalkostnader. I totalsumman ingår även elevvård, lokaler, läromedel, skolmåltider, skolskjutsar och utrustning.

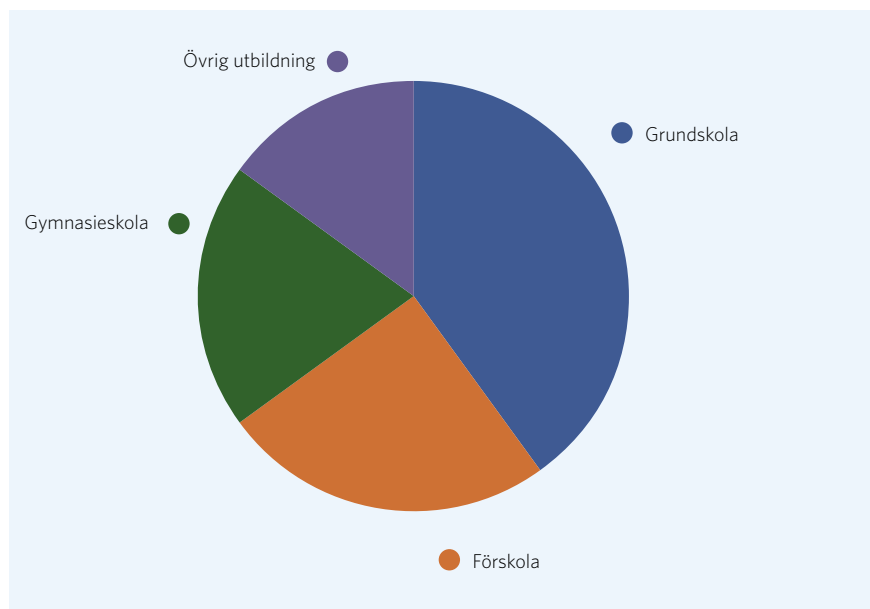

FIGUR 4. Andel av kommunernas kostnader som går till olika verksamheter

Källa: SCB

FIGUR 5. Skolformernas andel av kostnaderna för förskolan och skolan

Källa: SCB

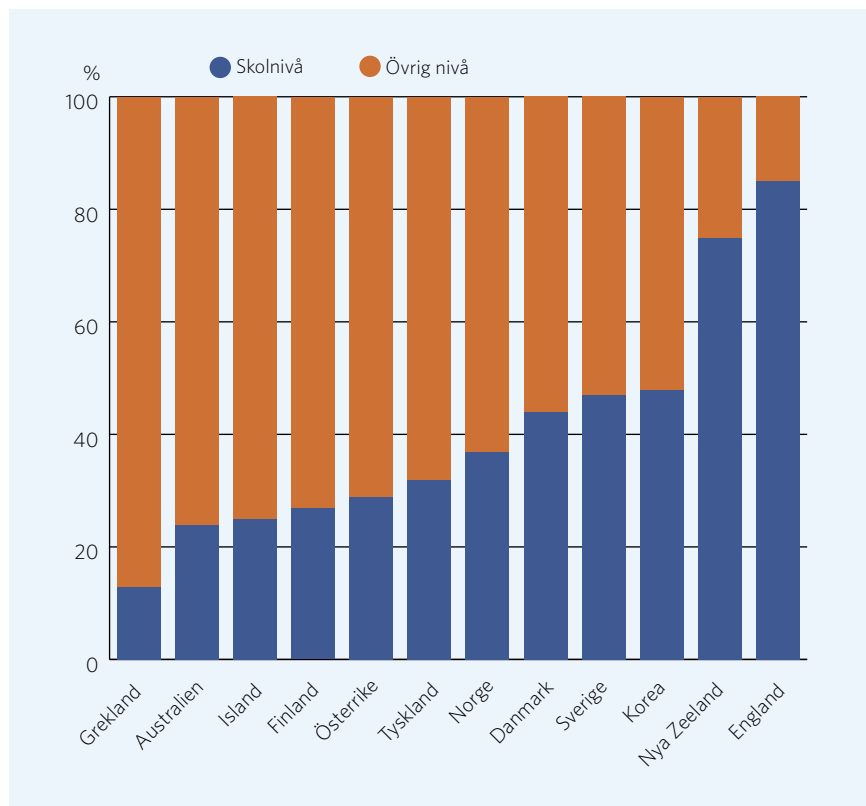
Geografi bakom skilda kostnader

Att kommunernas kostnader för skolan varierar beror i stor utsträckning på geografiska faktorer. Glesbygd och därmed långa avstånd innebär högre kostnader för skolskjutsar och svårigheter att effektivt utnyttja lokalerna.

När det gäller hur skolans resurser ska fördelas inom respektive skola har rektorerna i hög grad själva beslutanderätt över exempelvis inköp av material, klasstorlekar, kompetensutveckling och lönesättning. Av diagrammet nedan framgår att svenska skolor har högt eller mycket högt självbestämmande i förhållande till många andra länder.

Svenska rektorer har mycket självbestämmande.

FIGUR 6. Andel av besluten i offentliga skolor som fattas på skolnivå respektive annan nivå (nationell, delstatlig, regional och lokal, kommunal).

Källa: OECD

I Sverige fattas 47 procent av besluten på skolnivå, 36 procent på kommunal nivå och 18 procent på nationell nivå. Ofta delegeras beslutanderätt från kommunal nivå till rektorsnivå, vilket betyder att den egentliga siffran är högre än 47 procent. OECD:s jämförelse visar också att i Finland fattas 71 procent av besluten på kommunal nivå, 27 procent på skolnivå och enbart 2 procent på nationell nivå.

Färre lärare och bättre resultat i fristående skolor

En del av kommunernas kostnader för skolan betalas ut i form av skolpeng för elever som får sin utbildning i fristående skolor. I 32 kommuner går inga grundskoleelever i fristående skolor. I övriga kommuner går mellan 1 och 43 procent i fristående skolor. Andelen gymnasieelever i fristående skolor varierar från noll till 41 procent mellan kommunerna.

Etableringen av fristående skolor har ökat successivt sedan början av 1990-talet, vilket bland annat fört med sig en debatt om finansiering av skolor och förändringar av regelsystem. I de flesta kommunerna når eleverna som går i fristående skolor högre resultat än elever i kommunala skolor, men så är det inte överallt. Det finns givetvis både bra och mindre bra fristående skolor precis som det finns bra och mindre bra kommunala skolor.

Vad skillnaderna beror på har flera förklaringar och åsikterna går isär. Förväntningarna kan vara högre både på elever och skolor där fler elever har föräldrar med högre utbildning. Det kan också bero på att möjligheten att organisera undervisningen utifrån elevernas behov varierar mellan skolorna. Exempelvis tillämpar fler fristående skolor än kommunala ett annat arbetstidavtal än det vanliga. Generellt har fristående skolor prioriterat annat än hög lärartäthet och formellt lärarutbildad personal.

I de flesta kommunerna når eleverna som går i fristående skolor högre resultat än elever i kommunala skolor, men så är det inte överallt.

FIGUR 7. Jämförelse mellan kommunala och fristående grundskolor, år 2009

	Kommunala grundskolor	Fristående grundskolor
Andel elever	89	11
Antal skolor	3 946	709
Antal lärare per 100 elever	8,3	7,6
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	88	67
Andel elever behöriga till gymnasieskolan	88	94
Genomsnittligt meritvärde	207	229

Källa: Skolverket

FIGUR 8. Jämförelse mellan kommunala och fristående gymnasieskolor, år 2009

	Kommunala gymnasieskolor	Fristående gymnasieskolor
Andel elever	78	22
Antal skolor	497	458
Antal lärare per 100 elever	8,2	6,8
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	80	56
Andel elever som fullföljer utbildningen inom 4 år	75	80
Andel elever med behörighet till universitet och högskola	91	89
Genomsnittlig betygspoäng	14	14,3

Källa: Skolverket

Leder mer resurser till bättre resultat?

Forskningen kan inte påvisa något tydligt samband mellan resurser och resultat. Resurser är självklart väsentliga, men när grundläggande resurser är på plats handlar det om hur dessa används. Det finns visserligen forskning som pekar på ett positivt samband mellan mindre klasser och bättre resultat, men endast för yngre elever och elever med sämre ekonomiska förutsättningar.

Effekten är dock inte stor, det är i huvudsak andra faktorer som spelar roll för elevernas resultat.

Den nyzeeländske forskaren John Hattie visar i en studie, som omfattar över 83 miljoner elever från länder världen över, att det i princip är poänglöst att prioritera frågan om ökade resurser. Det centrala är *hur* skolan använder resurserna. Hattie menar att i valet mellan olika alternativ för att förbättra resultaten i skolan bör kostnader ställas mot nytta – det är effekten och inte kostnaden som ska avgöra val av lösning. Självfallet får detta inte leda till att skolan alltid väljer det som är billigast.

– Det är så mycket lättare att lägga pengar på små klasser, mer utrustning, nya uppgifter och att bekymra sig över examensformer. Det är mycket svårare att peka på skillnader mellan god och dålig undervisning. Därför menar jag att vi behöver använda mer tid till att undersöka hur vi kan belöna och stimulera bra lärare.

John Hattie, professor vid Aucklands universitet

Finlands utmärkta resultat i PISA-undersökningarna kan till exempel inte förklaras med hänvisning till höga kostnader. Den finländske professorn i pedagogik Michael Uljens slår fast att Finland gått från toppen av investeringar i utbildning generellt, till att på 15 år ligga under OECD:s genomsnitt. Uljens menar att några av recepten för framgång för den finska skolan istället är att den har höga och tydliga förväntningar på alla elever och att landets lärarstudenter får en god lärarutbildning som även den ställer höga krav.

När elever inte får tillräckligt med stöd handlar det oftast om brister i organisation och kompetens. Att skjuta till mer pengar ändrar i sig inte dåliga arbetsätt. Tvärtom kan mer resurser ibland släta över verkliga problem, istället för att verksamhetens behov och effektivitet analyseras och åtgärdas.

Lokaler och utrustning

Kommunernas satsning på läromedel och utrustning har ökat med 30 procent från år 2000 till år 2008.

Lärarna är idag mer nöjda med lokalerna, med undervisningsmaterialet och med den tekniska utrustningen. Exempelvis ansåg två tredjedelar av lärarna år 2008 att tillgången till lokaler är bra eller mycket bra, jämfört med endast hälften år 2000.

I stort sett alla lärare har tillgång till dator på arbetsplatsen, dock inte alltid en egen dator.

Åtta av tio elever anser att läromedlen är bra i alla eller i de flesta ämnena.

Källa: Skolverket

Bra resultat räcker inte

Bilden av svensk skola är motsägelsefull. Ena dagen förmedlas en dyster bild av kraftigt försämrade skolresultat och en stökig skola med elever som inte visar respekt för varandra eller sina lärare. Andra dagar möts vi av positiva budskap att elevernas resultat har förbättrats och att nästan alla elever känner sig trygga i skolan. Vad är korrekt?

Utifrån statistik om betygen, resultaten i internationella undersökningar och Skolverkets attitydundersökningar kan ett antal positiva slutsatser dras. Betygen blir bättre, elevernas läsförmåga är mycket bra i jämförelse med andra länder och nio av tio elever trivs och känner sig trygga på sin skola.

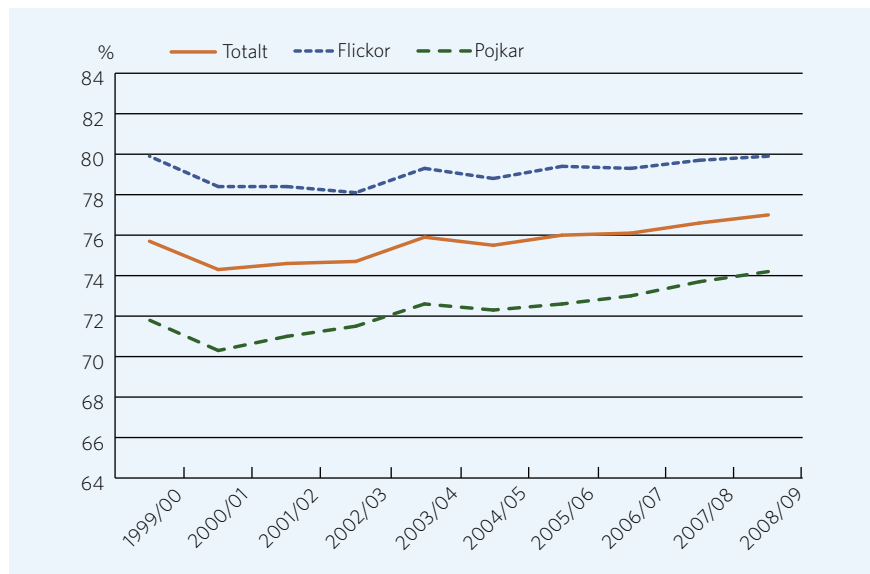
Samtidigt finns det mycket som kan bli bättre. Fler måste bli behöriga till gymnasieskolan, matematikresultaten behöver förbättras och elever med sämre förutsättningar behöver bättre stöd för att nå skolans mål. Även arbetet mot diskriminering och kränkande behandling måste stärkas.

Flera resultat har förbättrats

De genomsnittliga betygen i grundskolan har förbättrats nästan alla år sedan det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet infördes 1998. Avgångsbetygen vårterminen 2009 var de högsta någonsin, både för flickor och för pojkar.

Samtidigt som betygen blir bättre når allt fler elever målen i grundskolans samtliga ämnen. Med undantag för läsåret 2004/05 har andelen elever som klarar alla ämnen ökat varje år under hela 2000-talet. Vårterminen 2009 fick 77 procent av avgångseleverna minst betyget Godkänt i alla ämnen.

FIGUR 9. Andelen elever som uppnått målen i alla ämnen 1999/00-2008/09

Källa: Skolverket

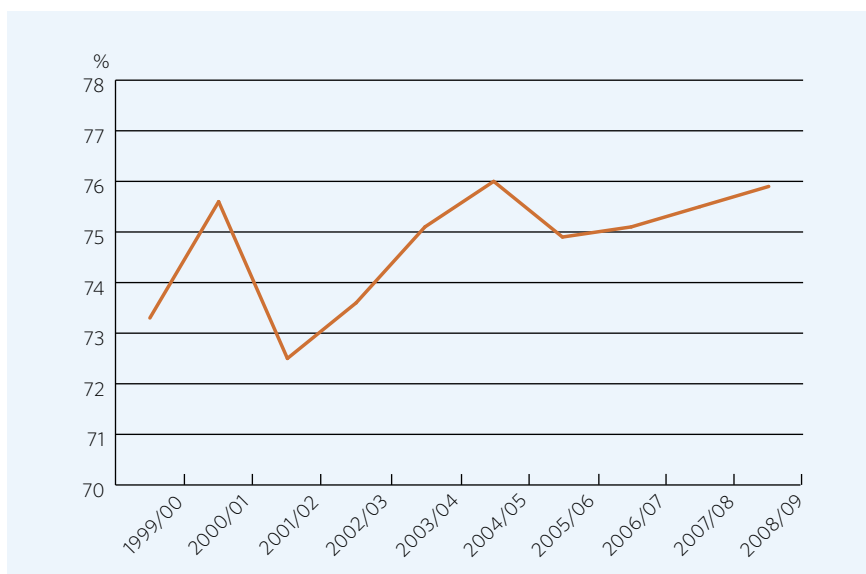
Trots en positiv utveckling ökar inte behörigheten till gymnasieskolans nationella program. Det beror framför allt på resultaten i matematik.

Trots en positiv utveckling ökar inte behörigheten till gymnasieskolans nationella program, som under de senaste tio åren legat på strax under 90 procent. Det beror framför allt på resultaten i matematik där många elever har svårt att nå målen.

Även i gymnasieskolan har resultaten blivit bättre. Våren 2009 hade knappt 76 procent av de elever som påbörjade sin utbildning hösten 2005 ett slutbetyg från gymnasieskolan. Av de 100 000 elever som tog ut ett slutbetyg 2009 hade drygt 90 procent grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. Det är den högsta siffran någonsin. Även den genomsnittliga betygspoängen har förbättrats under den senaste tioårstidsperioden.

Lsåret 2008/09 var den genomsnittliga betygspoängen i gymnasiet 14,1. Mellan åren 1999 och 2003 förbättrades betygen varje år. Sedan dess har betygen varit mer eller mindre konstanta.

FIGUR 10. Andelen elever som fullföljt gymnasieskolan inom 4 år 1999/00-2008/09

Källa: Skolverket

Likvärdig betygsättning en utmaning

Undersökningar från bland annat Skolverket och enskilda kommuner visar att det finns för stora skillnader mellan olika lärares och skolors bedömning samt mellan elevernas resultat på nationella prov och betyg. Vilket betyg en elev får i förhållande till sitt provresultat beror mer på vilken lärare eleven har än vilken skola eleven går på. Enligt Skolverket har skillnaderna inte förändrats över tid. Ett godkänt betyg motsvarar inte samma kunskaper i alla skolor.

Skillnaderna är tydligast i matematik. För att uppnå en mer likvärdig betygssättning behöver lärare diskutera gemensamma tolkningar av mål och underlag för bedömning samt ha genomgångar inför och i samband med rättning av nationella prov.

Bra på läsförståelse men sämre på matematik

I jämförelse med elever i andra länder har svenska elever god läsförmåga. Sverige har i flera internationella studier legat bland de absolut bästa såväl när det gäller yngre som äldre barn. I den senaste PISA-undersökningen, som är en omfattande internationell studie av 15-åriga elevers förmågor i naturvetenskap, matematik och läsning, var det endast fem länder av 57 som hade bättre resultat än Sverige.

Resultaten i matematik och naturvetenskap var däremot inte lika bra. Enligt PISA-undersökningen presterade svenska elever på samma nivå som genomsnittet i OECD.

I TIMSS, som är en annan internationell undersökning som jämför elevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i årskurserna 4 och 8, låg svenska elevers kunskaper på genomsnittet i naturvetenskap, men under i matematik.

En svensk studie som gjordes i samband med TIMSS 2007 pekar på bristande skicklighet hos lärarna. Eleverna lämnas i för stor utsträckning ensamma med matematikböckerna. Lärarna borde istället ägna undervisningen åt att problematisera och diskutera matematik med eleverna.

Eleverna trivs och är trygga

Nio av tio elever trivs bra eller mycket bra i den skola de går i. Lika många uttrycker att de trivs med andra elever. Över tid har elevernas trivsel i skolan blivit bättre och trenden är tydlig, enligt Skolverkets undersökning *Attityder till skolan*. Det är fler som uppger att de trivs mycket bra i sin skola och med andra elever. Vid den senaste mätningen 2009 trivdes 63 procent *mycket* bra i sin skola jämfört med 46 procent sex år tidigare.

Eleverna trivs också bra med sina lärare. Nio av tio uppger att de trivs bra eller mycket bra med sina lärare. Även i detta avseende är utvecklingen positiv. Andelen elever som trivs mycket bra med sina lärare har ökat från 19 till 44 procent sedan 1993 i grundskolan och från 18 till 52 procent i gymnasieskolan.

Andelen elever som upplever skolarbetet engagerande har ökat markant sedan attitydundersökningarna påbörjades, från runt sex av tio elever till dagens åtta av tio.

95 procent av gymnasieeleverna och de äldre grundskoleeleverna uppger att de alltid eller oftast känner sig trygga i skolan. Bland yngre elever är det åtta av tio som alltid eller oftast känner sig trygga. I den internationella undersökningen TIMSS som genomförs i årskurserna 4 och 8, är Sverige det land där flest elever uppger att de känner sig trygga och säkra.

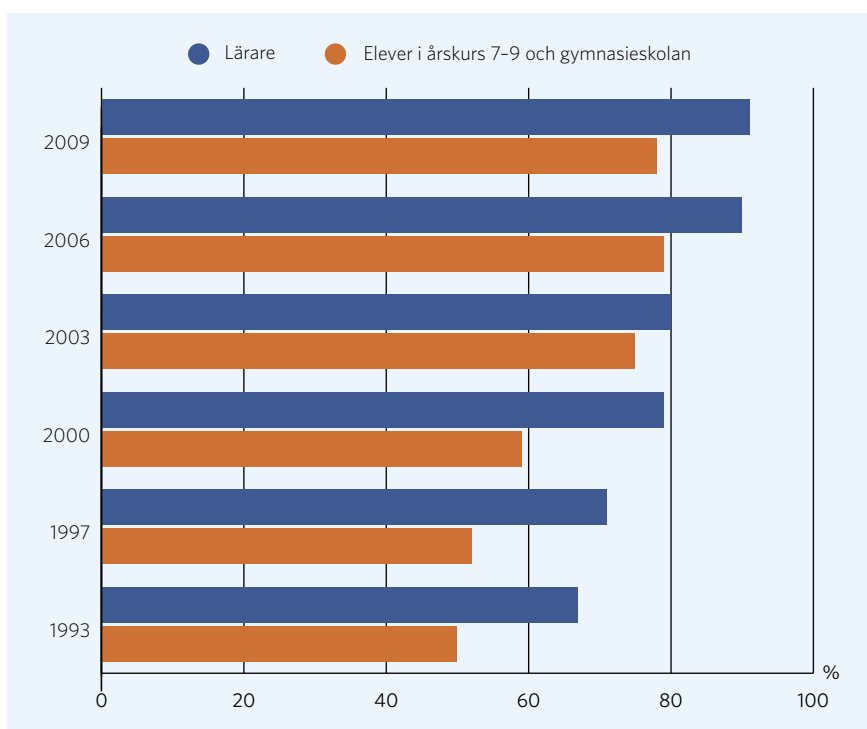
Mobbning är ett allvarligt problem

Trots att majoriteten känner sig trygga uppger en procent av eleverna i Skolverkets undersökning att de känner sig rädda i skolan varje dag. Mobbning är vanligare i årskurs 7-9 där sex procent av eleverna känner sig mobbade eller trakasserade av andra elever jämfört med två procent i gymnasieskolan, en andel som är oförändrad sedan 1993. Tillsammans motsvarar detta cirka 28 000 elever.

Allt fler upplever dock att skolan gör ett bra arbete för att förhindra mobbing och kränkande behandling. I den senaste mätningen instämmer åtta av tio elever och nio av tio lärare i detta (se figur 11).

Allt fler elever och lärare tycker att skolan gör ett bra arbete för att förhindra mobbing och kränkande behandling.

FIGUR 11 "På din skola arbetar man aktivt för att motverka mobbing och annan kränkande behandling". Andel elever och lärare som svarat att påståendet stämmer mycket bra eller ganska bra

Källa: Skolverket

Diskriminering och kränkande behandling får inte förekomma i skolan. En aktuell avhandling från Umeå universitet visar att skolor där elever upplever låg grad av mobbing har ett strukturerat värdegrundsarbete, aktiva rektorer och lärare som samarbetar bra. På skolor där eleverna upplevde högst grad av mobbing förnekar eller banaliserar rektorerna oftare att mobbing förekommer.

Detta visar att det krävs medvetna och ansvarsfulla ledare på alla plan. Att erkänna att problem finns är ett viktigt första steg. Dessa slutsatser ligger också i linje med resultaten i Skolinspektionens kvalitetsgranskning om trakasserier och kränkande behandling från 2010.

Orsaker till stress enligt eleverna själva

Att eleverna själva förväntas ta ansvar för sin skolgång

Att för mycket av skolarbetet sker hemma efter skoltid

Att skolans planering utgår från lärarnas behov, inte elevernas

Att då prov och inlämningsuppgifter koncentreras till vissa perioder leder det till ojämn och oförutsägbar arbetsbelastning

Att målen upplevs som otydliga

Att det finns för få lärare

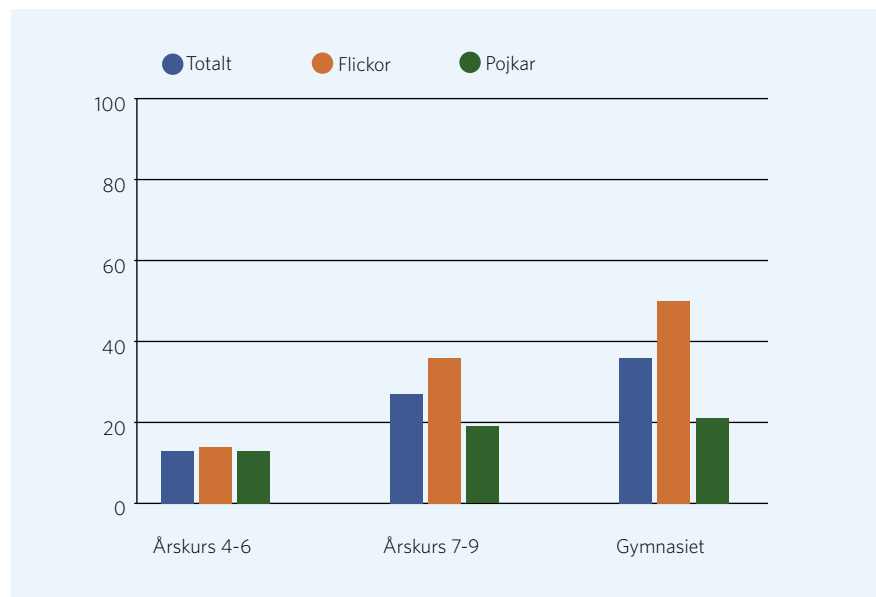
Källa: SOU 2006:77 och Attityder till skolan

Stressen har inte ökat

Stressen i skolan har inte ökat. Tvärtom visar Skolverkets attitydundersökning att färre elever, särskilt de yngre, känner sig stressade av skolarbetet. Drygt en av tio elever i årskurs 4-6 känner sig ofta eller alltid stressade av skolarbetet, vilket är en liten minskning jämfört med tidigare undersökningar. Men resultaten visar också att drygt var tredje elev i årskurs 7-9 och i gymnasiet, ofta eller alltid känner sig stressade. Denna siffra har inte förändrats nämnvärt jämfört med tidigare undersökningar.

Stressnivån påverkas också av utbildningsvalet. Elever på studieförberedande gymnasieprogram upplever sig betydligt oftare stressade än eleverna på yrkesinriktade program, 44 mot 26 procent. Resultaten visar också att flickor i betydligt större utsträckning än pojkar känner sig stressade av skolarbetet. Den upplevda stressen ökar också med åldern, särskilt för flickor. Samma bild av svenska elevers stress bekräftas i en stor internationell studie från WHO.

FIGUR 12. Andel elever i olika årskurser som ofta eller alltid känner sig stressade av skolarbetet

Källa: Skolverket

Skolan har svårt att klara sin kompensatoriska roll.

Elevernas bakgrund behöver inte spela roll

Statistiken visar att de elever som kommer från studieovana hem eller har kommit till Sverige efter skolstart ofta, men inte alltid, har sämre resultat än andra elever. Skolan har mycket svårt att klara sin kompensatoriska roll. Det är inte acceptabelt.

Färre än hälften av elever med lågutbildade föräldrar når målen i alla grundskolans ämnen. Det finns även många elever med utländsk bakgrund som har svårt att bli behöriga till gymnasieskolan. Skillnaderna inom gruppen elever med utländsk bakgrund är mycket större än skillnaderna mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund. Nästan 85 procent av eleverna som kommit till Sverige innan ordinarie skolstart blir behöriga till gymnasieskolans nationella program medan endast 53 procent av de som kommit efter skolstart blir det.

Det är dock i huvudsak annat än bakgrund som förklarar elevernas resultat. Lärarens kompetens, styrning och ledning av skolan samt höga förväntningar på eleverna är några av dessa faktorer. Såväl Skolverket som Skolinspektionen har vid flera tillfällen lyft fram höga förväntningar på elevernas förmåga, oavsett bakgrund, som en av de viktigaste faktorerna för att nå goda resultat. Att det är skolan, och inte elevernas bakgrund, som spelar störst roll för elevernas resultat framkommer även i SKL:s rapport *Framgångsrika skolkommuner*.

– De förväntningar man har blir också taket för det man kommer att uppnå.

Rektor i grundskola, Huddinge kommun

Julia

Emelie

Tänk nytt!

För att skolan ska leva upp till de höga krav som ställs måste lärare och rektorer uppmuntras till att ständigt söka nya vägar. Det handlar om att använda nya metoder och ny teknik, utnyttja forskning och att lära av varandra. En skola i tiden måste ligga steget före, vara innovativ och öppen för förändringar.

Det nya läraravtalet ger kommuner, skolor och lärare möjlighet att gemensamt testa nya arbetsformer och bana väg för skolutveckling på en ny nivå. Avtalet markerar också att de lärare som deltar i en ändrad arbetsorganisation som leder till förbättrat resultat ska få högre lön.

Utgå från eleverna

Uppdraget för alla som arbetar i skolan är att eleverna ska nå målen. Om skolan inte lyckas med sitt uppdrag måste man ändra sitt sätt att arbeta. Därför måste varje skolas organisation anpassas till de elever och elevgrupper som just nu befinner sig där. Framgångsrika skolor kännetecknas enligt forskaren Lennart Grosin av ett elevfokuserat förhållningssätt med höga lärarförväntningar på elevernas resultat och nära, förtroendefulla relationer till eleverna.

LÄRARAVTALET 2010 I KORTHET - MED ELEVERNA I FOKUS

Avtalet innebär att SKL och Lärarnas Samverkansråd, som företräder de båda lärarorganisationerna, är överens om att uppmuntra kommunerna och de lokala facken att ta initiativ till effektivare arbetsorganisation på skolorna. Parterna uppmanas att träffa lokala avtal om att förlägga arbetstiden på annat sätt än det vanliga om det behövs. Avtalet berör drygt 210 000 lärare och innebär en sammanlagd löneökning på 3,5 procent över två år.

Lärare garanteras extra pengar:

I två fall garanteras lärare en extra löneökning på 1 500 kronor i månaden under det första året och ytterligare i snitt 500 kronor i månaden det andra året som fördelas individuellt:

Om de lokala parterna enas om att fortsätta med nuvarande ferietjänst, men ökar den schemalagda tiden till 40 timmar och minskar förtroendearbetstiden till fem timmar.

Om de lokala parterna enas om att införa 40-timmarsvecka med vanlig semester.

Målet med denna extra satsning är att underlätta för skolorna att organisera arbetet efter de behov som finns på den enskilda skolan. Eleverna ska få bästa möjliga förutsättningar att förbättra sina resultat och nå sina mål.

Vi skjuter inte på det som måste ändras till en stor omorganisation. Vi förändrar lite hela tiden. På så vis anpassar vi oss ständigt till nya förhållanden och personalen upplever inte förändringen så dramatisk.

Rektor i grundskola, Göteborgs Stad

I studien om framgångsrika skolkommuner berättar många skolchefer och rektorer om utmaningen att bryta traditionella mönster och attityder i skolans organisation för att anpassa den utifrån elevernas behov. Många saker görs på ett visst sätt för att de alltid har gjorts på det sättet. I skolan, liksom i alla moderna organisationer, måste arbetssätt och organisation ständigt granskas och ifrågasättas för att på bästa sätt anpassas till nya elever och nya tider.

Att alla elever ska nå sina mål är en tuffare utmaning på vissa skolor än andra. Genom att anpassa arbetsorganisationen utifrån eleverna vid den enskilda skolan ökar möjligheterna för att målen ska kunna uppnås.

LÄRARAVTALET 2010 - ATT ORGANISERA SKOLAN UTIFRÅN ELEVERNA

Avtalet kan ge möjlighet att organisera lärarkompetensen så att den på bästa sätt möter elevernas behov. En arbetsorganisation som utgår från att lärares uppdrag kan skilja sig åt på många sätt till,

exempel vad gäller arbetsuppgifter och hur mycket tid som ägnas åt olika saker. Med gemensam planering kan undervisningen anpassas bättre till elevernas behov.

Alla elever ska ha skickliga lärare

I skolan arbetar drygt 170 000 lärare. Elevernas resultat har förbättrats och allt fler elever trivs med sina lärare. Många lärare gör således ett fantastiskt jobb. Samtidigt finns utrymme för förbättring.

Frågor om lärarens kompetens stannar ofta vid om det finns formell pedagogisk examen eller inte. Det räcker inte. De lärare som idag är verksamma i svensk skola har utbildats vid olika tidpunkter och har olika typer av lärarutbildning. Deras erfarenhet skiljer sig också åt och de är olika skickliga på olika saker. Kompetens är inte heller ett konstant tillstånd utan måste hela tiden utvecklas i takt med att skolan och samhället förändras.

En bra lärare är skicklig inom flera områden:

› **Relationer:**

Motiverar och skapar positiva relationer till eleverna, uppmuntrar och tror på elevernas förmåga att lära, visar respekt, tolerans och empati

› **Ledarskap:**

Sätter upp tydliga mål och riktlinjer för arbetet i klassrummet och låter eleverna involveras så att de efterhand tar eget ansvar, fokuserar på undervisning och på läroplanens viktiga principer och väsentligt innehåll samt ger snabb återkoppling

› **Didaktik:**

Är skicklig på att undervisa, har hög kunskapsnivå och begränsas inte av olika typer av läromedel, varierar material och metoder, utmanar eleverna kunskapsmässigt

Källa: Nordenbo Sven-Erik

Varje lärare har ett eget ansvar att utveckla sin kompetens och att ta till sig ny kunskap. Samtidigt behöver arbetsgivaren ständigt hitta nya sätt för lärarna att utvecklas utifrån verksamhetens behov. Skickliga lärare kan lyftas fram som goda exempel och lärarnas gemensamma tid kan användas för erfarenhetsutbyten inom arbetslag och ämnesområden. En utmaning att övervinna är att enskilda lärare kan känna sig ifrågasatta när deras insatser analyseras, vilket flera rektorer framför i en granskning från Skolinspektionen.

Den traditionella skolkulturen präglad av Jante och ensamjobb måste brytas. Det är inte alltid effektivt att den enskilde läraren själv lägger upp undervisningen. Undervisningen måste utgå från elevernas behov, inte från vad som passar lärarna eller skolan bäst eller hur skolan av tradition brukar göra.

Lärare måste vara öppna för och ges möjlighet att följa vad forskningen säger om goda metoder. De måste också intressera sig för vad kollegan gör som lyckas väcka alla elevers intresse och få dem att förstå också de svåraste momenten. Eftersom lärare är olika skickliga på olika saker finns det också skillnader mellan hur lämpade lärare är för olika delar av läraruppdraget.

– Jag ger arbetslagen själva i uppdrag att gemensamt definiera medarbetarnas styrkor och kompetenser. Det har bland annat lett fram till att en lärare undervisar alla klasser i vissa svåra moment i matematik. För den läraren är bäst på det.

Rektor i grundskola, Haninge kommun.

Skickliga lärare kan lyftas fram som goda exempel och lärarnas gemensamma tid kan användas för erfarenhetsutbyten.

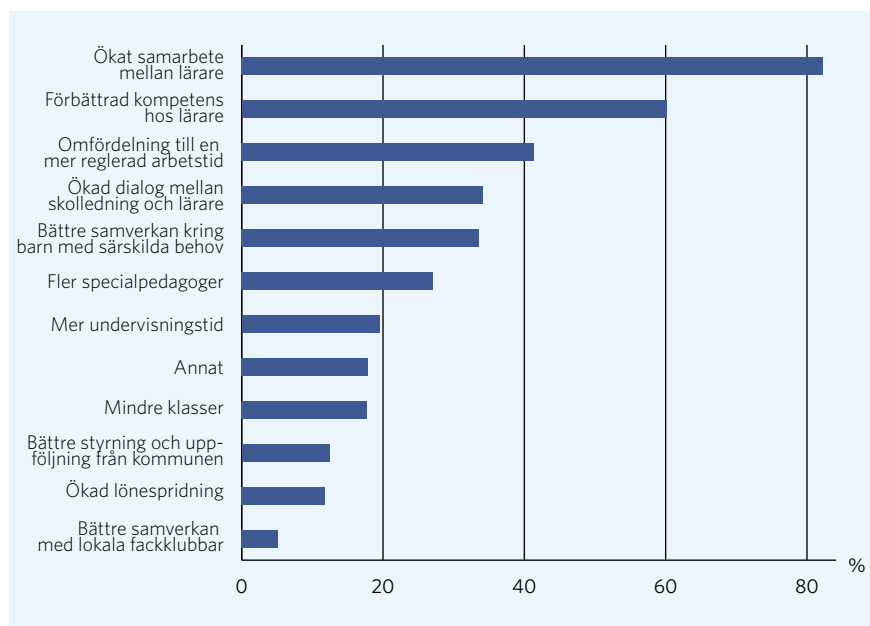
**LÄRARAVTALET 2010
–SATSA PÅ LÄRARKOMPETENSEN**

Det nya läraravtalet ger möjlighet för arbetsgivare och lärarorganisationer att lokalt sluta avtal som ger lärarna mer gemensam tid. Denna tid skulle kunna användas för att uppmuntra erfarenhets-

och kunskapsutbyte i lärarkollegiet och till gemensam planering. Det kan ge lärarna tid att besöka varandras klassrum, gemensamt utvärdera sina arbetsmetoder och dela med sig av framgångsrika arbetssätt.

Rektorerna som besvarat SKL:s enkät anser att ökat samarbete mellan lärarna på skolan och förbättrad lärarkompetens är de två viktigaste åtgärderna för att förbättra elevernas resultat.

FIGUR 14. De viktigaste faktorerna för bättre elevresultat enligt rektorerna

Källa: SKL. Rektorerna har kunnat ange tre alternativ

Ta ledningen på allvar

Lärare, elever och föräldrar behöver känna förtroende för att de som styr och leder skolan i alla lägen gör det med elevernas bästa för ögonen. Att kommunpolitiker, förvaltningsledning och rektorer tar ansvar spelar roll för elevernas resultat.

Rektors roll har de senaste decennierna uppmärksammats i forskningvärlden över, ofta med fokus på det pedagogiska ledarskapet. Inom projektet Framgångsrika skolkommuner var rektorernas samstämmiga bild att pedagogiskt ledarskap handlar om att hela tiden ha elevernas måluppfyllelse framför ögonen. Att leda alla i rätt riktning genom att fokusera på det som är viktigt; på rektorsmöten, i utvecklingssamtalet med läraren, i organisationsplaneringen och i dialogen med föräldrarna.

Att prioritera elevernas resultat gäller naturligtvis även för ledare på förvaltningsnivå och politisk nivå. Skolans mål, oavsett om de handlar om elevernas kunskapsutveckling eller arbetet mot kränkande behandling, behöver drivas och stödjas av ledningen på alla nivåer.

Ett gemensamt drag i kommuner som har bra resultat är att alla inblandade drar åt samma håll, att det finns en hög ambition med skolan, höga förväntningar på alla, tydliga mål och en strävan efter att alltid bli bättre.

LÄRARAVTALET 2010 **- STÄLLER KRAV PÅ SKOLANS LEDNING**

Det nya arbetstidsavtalet ger rektor större möjligheter att organisera arbetet så att det både kan förbättra elevernas resultat och skapa en bättre arbetsmiljö. Men mer tid leder inte till bättre resultat per automatik. Det viktiga är hur tiden används. För att avtalet verkligen ska leda till utveckling krävs en tydlig målsättning

och en klar tanke hur detta ska uppnås. Det kräver bra ledarskap. Ett nytt arbetstidsavtal där mer av lärarnas arbetstid är reglerad skulle kunna användas för att ge skolläring och lärare mer gemensam tid att utvärdera och förbättra skolans uppdrag och resultat.

På skolnivå blir det tydligt att rektorer i framgångsrika skolor leder det pedagogiska arbetet. I faktarutan nedan görs en sammanställning om vad som, enligt aktuell forskning från Umeå universitet, kännetecknar framgångsrika respektive mindre framgångsrika skolor.

FIGUR 15. Forskning om framgångsrika skolor

***Framgångsrika skolor
kännetecknas av att:***

- › Lärarna är delaktiga i utvecklingen av skolan och samarbetar i arbetslag
- › Kompetensutveckling används strategiskt för att utveckla och förbättra verksamheten
- › Lärarna bedömer att rektor tar ansvar för sitt läroplansuppdrag i högre utsträckning än de andra skolorna
- › Lärarna vill ha ett öppet, tydligt och förhandlande ledarskap
- › Lärarna vill samarbeta i arbetslag som har ansvar både för kunskapsmål och sociala mål
- › Rektor kommunicerar om det nationella uppdraget, resultat och skolutveckling
- › Kommunikationen mellan rektor och lärare sker på initiativ av både rektor och lärare och är jämt fördelad mellan lärarna
- › Rektorerna gör fler klassrumsbesök och ger mer återkoppling till lärarna
- › Olika åsikter ses som en tillgång

***Mindre framgångsrika skolor
kännetecknas av att:***

- › Lärarna vill ha en administrativ ledning
- › Kompetensutvecklingen är tillfällig och individuell
- › Kommunikationen är ofta av informationskaraktär, handlar om kortsiktiga frågor och är ojämnt fördelad mellan lärarna
- › Kommunikationen mellan rektor och lärare sker oftast på lärarens initiativ. De lärare som själva tar initiativ får tid med rektor
- › Många lärare pratar inte med rektor om sin roll i relation till undervisning och lärande och lärare efterfrågar klassrumsbesök och återkoppling

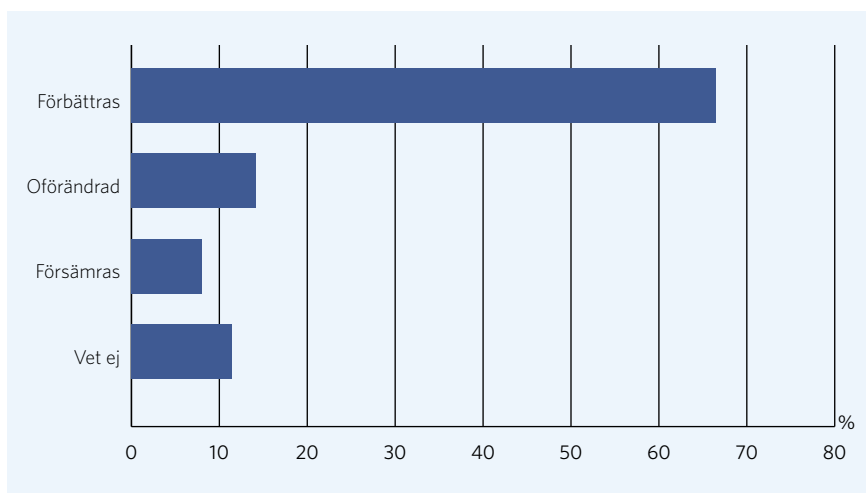
Källa: Vetenskapsrådet och Jonas Höög

Organisera för bättre arbetsmiljö

Många lärare, 45 procent, upplever att de alltid eller ofta känner sig stressade i skolan. Denna siffra har varit oförändrad sedan de första jämförbara mätningarna gjordes av Skolverket. Två av tre lärare som känner sig stressade i skolan uppger att de är stressade över administrativt arbete och av att dokumentera elevernas kunskapsutveckling. Drygt hälften känner sig också stressade över möten, konferenser och planering samt att de upplever att de har för lite tid att planera undervisningen. Ungefär fyra av tio är stressade över att de har för lite tid mellan lektionerna, för lite tid för bedömning och för lite tid för betygssättning.

Det finns en stark övertygelse hos landets rektorer att ett förändrat arbetstidsavtal kan ha positiv inverkan på lärarnas arbetsmiljö. 65 procent bedömer att arbetsmiljön skulle förbättras (se figur 16).

FIGUR 16. Rektorerens syn på hur ett förändrat arbetstidsavtal kan påverka lärarnas arbetsmiljö

Frågan ställdes om ett arbetstidsavtal med exempelvis 40-timmarsvecka med vanlig semester eller nuvarande ferietjänst med mer reglerad arbetstid och minskad förtroendearbetstid.

Källa: SKL

Vidare menar nästan hälften av rektorerna att lärarnas arbetsbelastning skulle minska med ett nytt arbetstidsavtal. Färre än var tionde rektor tror att arbetsbelastningen skulle öka. När det gäller lärarnas tid för planering och efterarbete med ledning och kollegor menar drygt åtta av tio att den kommer att öka.

LÄRARAVTALET 2010 - MÖJLIGHET TILL BÄTTRE ARBETSMILJÖ

Avtalet öppnar för ett annat arbetstidsavtal. Ambitionen är att påverka lärarnas arbetsmiljö i positiv riktning. Erfarenheterna från de skolor där detta arbetssätt redan har införts visar att ledning och

lärarkollegiet gemensamt kan hitta nya effektivare arbetssätt för att ta tillvara olika lärares styrkor och därmed skapa en jämnare arbetsbelastning.

– Nu är jag lugnare som person och därför bättre som lärare. Man jobbar mindre och effektivare.

– Man träffar kollegorna mer och samarbetar mer. Man får en annan relation till varandra.

Lärare som arbetar 40 timmar i veckan med vanlig semester, Norrköpings kommun

Vi vuxna kan inte hjälpa barnen att lösa problem om vi inte har kommit till insikt och ro med att vara respekterade i vår egen grupp. När man slutar att bevaka varandras revir och istället verkligen börjar lyssna, vara ärligt och aktivt hjälpsamma och dra åt samma håll – då händer det saker.

Rektor i grundskola, Lysekils kommun.

Jobba på relationerna

Fungerande relationer mellan lärare och skollädares är avgörande för att alla ska dra åt samma håll och fokusera på elevernas måluppfyllelse. Dåliga relationer är bromsklossar och energitjuvar.

I *Attityder till skolan* redovisas att nära sjuttio procent av lärarna trivs bra med skollädares medan 16 procent uppger att de trivs mycket eller ganska dåligt. Denna grupp känner sig också motarbetade av kollegor och trivs sämre på skolan generellt. Problematiskt är att mer än var tredje lärare upplever att skollädares inte är öppna för kritiska synpunkter och att nästan tre av tio menar att framförd kritik kan komma att drabba dem själva. I projektet Framgångsrika skolkommuner berättar många rektorer om hur förtroendefulla relationer mellan lärare, rektorer, tjänstemän och politiker kan bidra till skolutveckling. Med ett klimat där det är ”högt till tak” vågar man ge och ta emot konstruktiv kritik samt dela med sig av sina erfarenheter, både positiva och negativa.

Med insikt om att relationerna mellan de vuxna i skolan på många håll måste bli bättre har SKL och lärarnas samverkansråd i det nya avtalet kommit överrens om att tillsammans och långsiktigt arbeta för att skapa förtroendefulla relationer. Det ger goda förutsättningar för framtiden. ●

Referenser

- Ahlström, Björn (2009) *Bullying and Social Objectives – a study of prerequisites for Success in Swedish Schools*. Doktorsavhandling. Umeå: Sociologiska institutionen, Umeå universitet.
- Björkman, Conny (2008) *Internal capacities for school improvement – principal's view in Swedish Secondary Schools* Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet.
- ESO (2009) *Lika skola med olika resurser? – En ESO-rapport om likvärdighet och resursfördelning* Rapport 2009:5 Stockholm: ESO.
- Fölster, Stefan, Anders Morin och Monica Renstig (2009) *Den orättvisa skolan* Stockholm: Hjalmarson & Högberg Bokförlag AB.
- Hattie, John (2009) *Visible learning – a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement* London: Routledge.
- Höög, Jonas (2010) ”Presentationen Framgångsrika skolor I och Framgångsrika skolor II” vid konferensen *Framgångsrika skolkommuner* <http://clients.iframe.se/skl/1002>. Umeå universitet.
- Lärarnas Riksförbund (2010) *Från byråkrati till undervisning – en finansieringsmodell för framtidens skola* Stockholm: Lärarnas Riksförbund.
- Nordenbo Sven-Erik med flera (2008). *Teacher competencies and pupil achievement in pre-school and school. A systematic review carried out for the Ministry of Education and Research* Köpenhamn: Danish Clearinghouse for Educational Research, School of Education, University of Aarhus.
- OECD (2009) *Education at a glance* Paris: OECD.
- OECD (2008) *Improving School Leadership*. Volume 1: Policy and Practice. Paris: OECD.
- Skolinspektionen (2010) *Arbetar skolor systematiskt för att förbättra elevernas kunskapsutveckling?* Rapport 2010:10 Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolinspektionen (2010) *Skolors arbete vid trakasserier och kränkande behandling* Rapport 2010:1 Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolverket (2010) *Utbildningsresultat – Riksnivå*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2009) *Likvärdig betygssättning i gymnasieskolan?* En analys av sambandet mellan nationella prov och kursbetyg. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2009) *Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov?* Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2009) *TIMSS Advanced 2008 – Svenska gymnasieelevers kunskaper i avancerad matematik och fysik i ett internationellt perspektiv* Rapport 336 Stockholm: Skolverket.

- Skolverket (2009) *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2009) *Attityder till skolan* Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2009) *Förbättrat skolledarskap – politik och praktik* Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2008) *TIMMS 2007 – Svenska grundskoleelevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv* Rapport 323 Stockholm: Skolverket
- Skolverket (2007) *PISA 2006 – 15-åringars förmåga att förstå, tolka och reflektera – naturvetenskap, matematik och läsförståelse* Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2007) *Provbetyg - Slutbetyg- Likvärdig bedömning?* Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2007) *Svenska elevers matematikkunskaper i TIMMS 2007 – en djupanalys av hur eleverna förstår centrala matematiska begrepp och tillämpar beräkningsprocedurer* Analysrapport till rapport 323 Stockholm: Skolverket.
- SOU 2006:77 *Ungdomar, stress och psykisk ohälsa – Analyser och förslag till åtgärder*
- Statistiska centralbyrån (2009) *Kommunernas räkenskapssammandrag 2008*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån
- Svenskt Näringsliv (2001) *Den svenska skolan – ger mer resurser bättre resultat?* Stockholm: Svenskt Näringsliv.
- Sveriges Kommuner och Landsting (2010) *Framtidens utmaning – välfärdens långsiktiga finansiering* Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting (2010) *Öppna jämförelser 2010 – grundskola* Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting (2009) *Aktuellt om skola och förskola* Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting (2009) *Konsten att nå resultat – erfarenheter från framgångsrika skolkommuner*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Uljens, Michael (2005/2006) *PISA-resultaten i Finland. Perspektiv på och förklaringar till framgången* Åbo: Åbo Akademi.
- Vetenskapsrådet (2009) *Vetenskapsrådets rapportserie 2:2009, resultatdialog – aktuell forskning och lärande* Stockholm: Vetenskapsrådet.
- WHO (2008) *Inequalities in young people's health: international report from the HBSC 2006/06 survey, (Health Policy for Children and Adolescents, No.5)*. Köpenhamn: WHO.

Bra måste bli bättre

Dagens skola och hur den kan bli bättre

Skolan berör alla.

Det finns många uppfattningar om skolan. Och så finns det myter – om skolans kvalitet, resultat och resurser. Denna rapport visar att situationen i svensk skola är mycket bättre än den bild som ofta målas upp i debatten. Förutom att redovisa fakta har vi även frågat landets rektorer om skolan.

Flera resultat förbättras, eleverna är trygga och klasserna i grundskolan har oftast färre än 24 elever. Därmed inte sagt att vi sopar problemen under mattan. Tvärtom. Alla elever ska nå skolans alla mål och få med sig nödvändiga kunskaper och färdigheter ut i vuxenlivet.

Skolan har gott om resurser och fokus behöver istället ligga på lärarnas kompetens, ett aktivt ledarskap, kvalitet och uppföljning. Det handlar om hur resurserna används. Förutsättningarna för att lyfta skolans resultat är bättre än på länge. Rapporten visar hur det nya läraravtalet kan bidra till en skola där eleverna och deras behov är i centrum.

Beställ eller ladda ner på www.skl.se/publikationer eller på telefon 020-31 32 30.

ISSN 978-91-7164-898-2

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Post: 118 82 Stockholm
Besök: Hornsgatan 20
Telefon: 08-452 70 00
www.skl.se